

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית – אגף רוח וחברה
הפיקוח על הוראת התקשורת והקולנוע

קיץ תשפ"א 2021

מספר שאלון 056283

בחינת בגרות

תקשורת ודמוקרטיה, מדיה חדשים

משך הבחינה: שעתיים ורבע (135 דקות), בנוסף 30 דקות קריאת אנסיין/קטע לא מוכר.

תוספת זמן: ארבעים (40) דקות.

מבנה הבחינה ומפתח הערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים:

פרק ראשון – אנסיין – קטע לא מוכר "תקשורת ודמוקרטיה"

ענה על שתיים (2) מתוך שלוש (3) השאלות (1-3). 20 נקודות לשאלה. סה"כ 40 נקודות לפרק.

פרק שני- "ניו מדיה"

ענה על שאלה אחת (1) מתוך שתיים (2) מהשאלות (4-5). סה"כ 20 נקודות לפרק.

פרק שלישי - שאלות עמ"ר "תקשורת ודמוקרטיה"

ענה על שאלה אחת (1) מתוך שתיים מהשאלות (6-7). סה"כ 20 נקודות לפרק.

פרק רביעי - שאלות ידע קצרות – "תקשורת ודמוקרטיה" + "ניו מדיה"

ענה על ארבע (4) שאלות מתוך השאלות (8-15). 5 נקודות לשאלה, סה"כ 20 נקודות לפרק.

הוראות מיוחדות: אין

המבחן כתוב בלשון זכר אך הוא מיועד לבנות ולבנים כאחד!

פרק ראשון – אנסיין – תקשורת ודמוקרטיה (קטע לא מוכר) :

חדשות 12 ו-13, גופי העיתונות הפופולריים בישראל, הפכו לבמות פרסום

של הערוצים המסחריים.

(מעובד מתוך "העין השביעית", מתאריך ה- 4.6.2020 מאת: אורן פריסקו)

מחקר מקיף חושף את היקף החדירה וההשפעה של האינטרסים של הערוצים "קשת" ו"רשת", למהדורות החדשות • זינוק של מאות אחוזים בהיקפי הקידום העצמי (פרומו) ופירסום • 10 שעות של קידום מצטבר בחדשות 12 לתוכניות הבידור והריאליטי של קשת בשנה • המחוקק הפריד את חברות החדשות מהערוצים וקבע כללים שימנעו התערבות של בעלי השליטה בתכנים – אך הם אינם מיושמים ונאכפים.

המחקר מגלה מעורבות והתערבות עמוקים של ערוצי הטלוויזיה המסחריים בתכנים של מהדורות החדשות המרכזיות. עם הקמת הטלוויזיה המסחרית בישראל, קבע המחוקק כללים, נורמות וכללי התנהגות שנועדו לשמור על עצמאותן של חברות החדשות, שהן כיום מערכות העיתונות המשפיעות בישראל. הנתונים על קידום תוכניות הערוצים במהדורות מוכיחים שהם פועלים בניגוד לחוק ולכללים וחושפים את עומק ההשפעה של הערוצים על מבנה מהדורות החדשות והתכנים שהם מציגים.

מהדורות החדשות המרכזיות בערוצים המסחריים, "קשת" 12 ו"רשת" 13, מקדמות בהיקף נרחב את תוכניות הבידור והריאליטי המשודרות באותם הערוצים. קידום תוכניות הבידור והריאליטי במהדורות המרכזיות התגבר במידה עצומה מאז השינוי הדרמטי בשוק הטלוויזיה שגילגל את חדשות ערוץ 2 (כיום חדשות 12) לבעלות בלעדית של "קשת" והפך את חדשות 10 לחדשות 13 של "רשת".

המחקר גם מתנגד לטענה הנשמעת מצד חברות החדשות כי הקידומים במהדורות נובעים משיקולים עיתונאיים ומהעניין הציבורי בתוכניות הבידור והריאליטי. לפי המחקר, כל חברת חדשות מתמקדת כיום בקידום התכנים המשודרים בערוץ שהיא נמצאת בבעלותו וכתוצאה מכך היא נוטה להתעלם מהתכניות המשודרות בערוץ המתחרה. לכן הערוצים מסירים ולא משדרים תכנים שאינם תואמים את האינטרסים הכלכליים ואינטרסים נוספים אחרים של הערוץ.

קידום תוכניות הערוץ המממן במהדורות החדשות המרכזיות ניצב בניגוד מפורש לחוק (חוק הרשות השנייה וכלליה), בניגוד לתנאי הרישיון של ערוצי "קשת" ו"רשת" ובניגוד לתנאי הרישיון של חדשות 12 ו-13 עצמן. הרשות השנייה, שאמורה לפקח על הערוצים המסחריים ולאסור על הפיכת מהדורות החדשות לבמות לקידום תוכניות הערוץ המממן, נמנעת מלפעול נגד הערוצים וחברות החדשות ובכך מונעת מהציבור לקבל תמונת מציאות מלאה.

תוכניות הבידור והריאליטי הן מקור ההכנסה המרכזי של הערוצים המסחריים. הן זוכות לשיעורי הצפייה הגבוהים ביותר, ובהן ניתן לגבות את הסכומים הגבוהים ביותר עבור פרסום. מהדורות החדשות המרכזיות הן תוכניות הדגל של חברות החדשות בערוצים המסחריים, והן אמורות לפעול

ולחיות מונחות משיקולים עיתונאיים בלבד, מבוססות על נתונים עובדתיים, נקיות מכל שיקול זר ותשדירי פרסומת. כל שיקול זר מנוגד לתפקידה של התקשורת שאמורה להעביר ביקורת על התנהלות לא תקינה, לחשוף מידע חיוני וליידע בכך את הציבור.

בין תוכניות הבידור והריאליטי, שמפיקים הערוצים המסחריים, לבין מהדורות החדשות המרכזיות, שמפיקות חברות החדשות של כל ערוץ, אמורה להיות הפרדה מוחלטת. מבחינה חוקית, אתית ומקצועית אסור לגורם המממן את חברת החדשות להשפיע על העבודה במערכת העיתונאית. אולם בפועל ההפרדה הזו לא קיימת, והאינטרסים של בעלי הערוצים המסחריים גולשים אל תוך התכנים והמבנה של מהדורות המרכזיות.

הקידום הגובר של תכני הערוצים המסחריים במהדורות החדשות, מדגיש את התלות של חברות החדשות בערוצים שמממנים אותן ומציב סימן שאלה לגבי עצמאות מערכתיהן. אמצעי תקשורת נוספים רבים סיקרו גם הם את הבעייתיות הקיימת בקידום שכזה. הם ציינו כי במקום שמהדורות החדשות המרכזיות יעסקו בענייני היום, על-פי קריטריונים מקצועיים בלבד, הן מקדמות את ענייניו של הגורם שמממן אותן. לכך יש השלכה ישירה על היכולת של מערכות החדשות לסקר באופן בלתי תלוי, הוגן ואובייקטיבי את כל יתר אירועי היום, כפי שדורש המחוקק. המחקר, יש לציין, התמקד במהדורות החדשות המרכזיות, שעומדות בכללים הנדרשים, יחסית, לתכניות האקטואליה האחרות שמפיקות חברות החדשות. אלה נגועות עוד יותר בקידום תוכניות הבידור והריאליטי של הערוצים.

"תקשורת ודמוקרטיה" - ענה על שתיים (2) מתוך שלוש (3) השאלות (1-3).

20 נקודות לשאלה, סה"כ 40 נקודות לפרק.

שאלה 1

"המחקר גם מתנגד לטענה הנשמעת מצד חברות החדשות כי הקידומים במהדורות נובעים משיקולים עיתונאיים ומהעניין הציבורי בתוכניות הבידור והריאליטי. לפי המחקר, כל חברת חדשות מתמקדת כיום בקידום התכנים המשודרים בערוץ שהיא נמצאת בבעלותו וכתוצאה מכך היא נוטה להתעלם מהתכניות המשודרות בערוץ המתחרה. לכן הערוצים מסירים ולא משדרים תכנים שאינם תואמים את האינטרסים הכלכליים ואינטרסים נוספים אחרים של הערוץ".

א. הגדר מהי "צנזורה עצמית/פרטית" והסבר שתיים (2) מההשלכות האפשריות של צנזורה מסוג זה. ציין כיצד אחת (1) ההשלכות שצינת באה לידי ביטוי על פי הפתיח של השאלה ו/או האנסין שלפניך. נמק תשובתך (10 נק').

ב. ציין והסבר שניים (2) מהקריטריונים לערכיות חדשותית (על פי גלטונג ורוגה). הגם כיצד אחד (1) מהקריטריונים לערכיות חדשותית שצינת יכול להסביר את פרסום האנסין שלפניך. נמק תשובתך (10 נק').

שאלה 2

"תוכניות הבידור והריאליטי הן מקור ההכנסה המרכזי של הערוצים המסחריים. הן זוכות לשיעורי הצפייה הגבוהים ביותר, ובהן ניתן לגבות את הסכומים הגבוהים ביותר עבור פרסום. מהדורות החדשות המרכזיות הן תוכניות הדגל של חברות החדשות בערוצים המסחריים, והן אמורות לפעול ולהיות מונחות משיקולים עיתונאיים בלבד, מבוססות על נתונים עובדתיים, נקיות מכל שיקול זר ותשדירי פרסומת. כל שיקול זר מנוגד לתפקידה של התקשורת שאמורה להעביר ביקורת על התנהלות לא תקינה לחשוף מידע חיוני וליידע בכך את הציבור".

א. הסבר מהו "תקנון האתיקה של העיתונאים". ציין והסבר שניים (2) מסעיפי התקנון. הדגם כיצד אחד מסעיפי התקנון נפגע כתוצאה מהתנהלות חברות החדשות, על פי פתיח השאלה ו/או האנסין שלפניך. נמק תשובתך (10 נק').

ב. ציין והסבר שניים (2) מהדימויים/מטאפורות המתארים את חשיבותה וכוחה של התקשורת במדינה דמוקרטית. הסבר את אחד (1) הדימויים/מטאפורות שציינת הבא לידי ביטוי על פי הפתיח של השאלה ו/או האנסין שלפניך. נמק תשובתך (10 נק').

שאלה 3

"הקידום הגובר של תכני הערוצים המסחריים במהדורות החדשות, מדגיש את התלות של חברות החדשות בערוצים שמממנים אותן ומציב סימן שאלה לגבי עצמאות מערכתיהן. אמצעי תקשורת נוספים רבים סיקרו גם הם את הבעייתיות הקיימת בקידום שכזה. הם ציינו כי במקום שמהדורות החדשות המרכזיות יעסקו בענייני היום, על-פי קריטריונים מקצועיים בלבד, הן מקדמות את ענייניו של הגורם שמממן אותן. לכך יש השלכה ישירה על היכולת של מערכות החדשות לסקר באופן בלתי תלוי, הוגן ואובייקטיבי את כל יתר אירועי היום, כפי שדורש המחוקק. המחקר, יש לציין, התמקד במהדורות החדשות המרכזיות, שעומדות בכללים הנדרשים, יחסית, לתכניות האקטואליה האחרות שמפיקות חברות החדשות. אלה נגועות עוד יותר בקידום תוכניות הבידור והריאליטי של הערוצים".

א. הסבר שני (2) הבדלים בין שידור ציבורי לשידור מסחרי. הדגם את אחד (1) ההבדלים שציינת מתוך הפתיח של השאלה ו/או האנסין שלפניך. נמק תשובתך. (10 נק').

ב. בעקבות פרסום המחקר בעיתון "העין השביעית", אמצעי תקשורת נוספים רבים החלו לסקר ולעסוק בנושא בהרחבה. הסבר מהי תיאוריית "קביעת סדר היום". בתשובתך הדגם את אחד (1) מסדרי היום הקיימים הבאים לידי ביטוי בפתיח השאלה ו/או האנסין שלפניך. נמק תשובתך. (10 נק').

המשך בעמוד הבא:

פרק שני - "ניו מדיה"

ענה על שאלה אחת (1) מתוך שתיים (2) מהשאלות (4-5).
סה"כ 20 נקודות לפרק.

שאלה 4 - מה חדש במדיה החדשים?

ה"ציוץ" של דורון צברי (המופיע משמאל) ←

פורסם ברשת החברתית "טוויטר". ב"ציוץ" נכתב כי לשידור האינטרנטי של אורלי ברלב, פעילה חברתית, יש הרבה יותר רייטינג והשפעה מאשר לסיקור הנושא בתאגיד הציבורי "כאן".

א. הסבר את אחת (1) הסיבות לירידת מעמדם של "שומרי הסף". הדגם כיצד תופעה זו באה לידי ביטוי מהציוץ של צברי. נמק תשובתך (10 נק').

ב. בעידן "הניו מדיה", אנו רואים כי ל"מדיה החדשים" (אינטרנט) יש מספר תכונות ייחודיות. ציין והסבר שתי (2) תכונות של ה"מדיה החדשים". הדגם את אחת (1) התכונות העולה מ"ציוץ" זה. נמק תשובתך (10 נק').

שאלה 5- אלימות בתקשורת

יש הרגשה שבעונה האחרונה של "הישרדות" בודקים את הגבולות. היא החלה עם משימה אלימה במיוחד שבה השורדים הפכו לחיות טרף שקפצו אחד על השני, ונמשכה עם זירוג חברתי קבוע, שבו המתמודדים נאלצים לדרג אחד את השני על בסיס פופולריות וכישורים חברתיים - זה בזמן שבישראל 2020 נלחמים בחרמות על ילדים בבתי הספר. תוסיפו לזה את העובדה שכמעט בכל פרק משודרות קללות שמטושטשות בתרגום ומלוות ב"ביפ", ותקבלו תוכנית שלא מתאימה בשום צורה לצפייה משפחתית בערוץ גדול בשעות צפיית השיא בערב. (מעובד מתוך ynet, מאי 2020, רן בוקר)

א. הסבר שתיים (2) מהתיאוריות המתארות את הקשר בין צפייה בתכנים אלימים בתקשורת לבין התנהגות אלימה בחברה. הדגם את אחת (1) התיאוריות על פי הפתיח של השאלה (10 נק').

ב. הסבר את המושגים "אוטופיה" ו"דיסטופיה". ציין והסבר איזה מן המושגים בא לידי ביטוי בפתיח השאלה. נמק תשובתך (10 נק').

המשך בעמוד הבא:

דורון צברי
@doroniko

העובדה שבאחת בלילה 8,000 איש צופים בשידור החי של אורלי ברלב היא המחשה לכשלון של מהדורות החדשות בסיקור המחאה. לאורלי יש שידורים שהגיעו (במצטבר) ל-300,000 צופים, שזה, בערך, 6% רייטינג. כפול ממספר הצופים בחדשות התאגיד (שתקציבם 160,000 מיליון שקל). אשה אחת עם אייפון עושה להם ביה"ס

Translate Tweet

Tal Schneider טל שניי...
@orlybarlev 8000 צופים אצל
Show this thread

11:43 · 04 Oct 20 from ישראל · Twitter

פרק שלישי - שאלות עמ"ר – "תקשורת ודמוקרטיה"

ענה על שאלה אחת (1) מתוך שתיים מהשאלות (6-7). סה"כ 20 נקודות לפרק.

שאלה 6:

ב-7 בינואר פורסם הסרט "מה אם כל העולם טועה?" של העיתונאים אורלי וילנאי וגיא מרוז. הסרט יוצא בביקורת כלפי ההתנהלות במשבר הקורונה וטוען כי ערוצי השידור המרכזיים מציגים את הנתונים הניתנים ע"י הממשלה ללא ביקורת.

הסרט פורסם ברשת החברתית "יוטיוב" בלבד מכיוון שגופי השידור המרכזיים בארץ לא רצו לשדר אותו. במבט ראשון נראה שיוצרי הסרט הציגו קבוצה גדולה של מומחים לתחומים שונים, השותפים לביקורת נוקבת על התנהלות משרדי הבריאות בארץ ובעולם. המרואיינים טוענים כי מגפת הקורונה אינה חמורה כפי שנטען, וכדאי לאמץ גישות אחרות של התחסנות.

הסרט עורר סערה גדולה בתקשורת שעסקה בשאלה האם היה מקום לשדר אותו או לא? יש הטוענים כי חשוב היה לחשוף את הציבור למידע זה. לעומתם, אחרים טוענים כי הפרסום עלול להכניס את הציבור לחוסר שיתוף פעולה ללחימה בנגיף. (מעובד מתוך ynet, דצמבר 2020)

הבע את עמדתך בעניין זה, תוך התייחסות לפתיח של השאלה. הצג שני (2) נימוקים התומכים בעמדתך ומתבססים על שני (2) מושגים/נושאים מחומר הלימוד. בכתיבתך הקפד על הרכיבים הבאים:

א. טענה - הצגת עמדתך בעניין בבירור. (8 נק')

ב. הנמקה - הצגת שני (2) נימוקים, הכוללים מושגים וידע שנלמדו בשיעורים שבעזרתם תבסס את טענתך. (12 נק')

המשך בעמוד הבא:

שאלה 7:

בינואר שנה זו, העלה יאיר נתניהו, בנו של ראש הממשלה, בחשבון הטוויטר שלו

את התמונה הבאה. ←
תמונה זו פורסמה בעקבות חסימת חשבונו של הנשיא האמריקאי טראמפ. בטוויטר הוחלט להסיר את התמונה. הסרת התמונה עוררה דיון ציבורי ובעקבות כך התייחס מייסד רשת טוויטר, להחלטה השנויה במחלוקת וציין: אני לא מרגיש גאווה על כך". הוא הסביר: "קיבלנו את ההחלטה הנכונה, אלה נסיבות יוצאות דופן". הוא התייחס לביקורת מצד טראמפ ותומכיו שטענו כי הם "יכולים פשוט ללכת לשירות אינטרנטי אחר". במקביל, סנאפצ'ט הודיעה על חסימת חשבונו של הנשיא היוצא לצמיתות. (מעובד מתוך YNET, 14.1.21)
באמצעי תקשורת רבים בארץ ובעולם טענו כי חסימת חשבונו של טראמפ היא פגיעה ממשית בחופש הביטוי. מנגד יש הטוענים כי חסימת החשבון היתה הכרחית מכיוון שטראמפ עודד את בוחריו לאלימות שהובילה להתפרעויות בקפיטול בארה"ב.

הבע את עמדתך בעניין זה, תוך התייחסות לפתיח של השאלה.

הצג שני (2) נימוקים התומכים בעמדתך ומתבססים על שני (2) מושגים/נושאים מחומר הלימוד. בכתיבתך הקפד על הרכיבים הבאים:

א. טענה - הצגת עמדתך בעניין בבירור. (8 נק')

ב. הנמקה - הצגת שני (2) נימוקים, הכוללים מושגים וידע שנלמדו בשיעורים שבעזרתם תבסס את טענתך. (12 נק')

המשך בעמוד הבא:

פרק רביעי:

ענה על ארבע (4) שאלות מתוך השאלות (8-15).

5 נקודות לשאלה, סה"כ 20 נקודות לפרק.

תקשורת ודמוקרטיה: ענה על שתיים (2) מהשאלות 8-11

8. ציין והסבר אחד (1) מסוגי "קהלי תקשורת" הקיימים. תן דוגמא.
9. הסבר מהן "זכויות מתנגשות". תן דוגמא הממחישה תופעה זו.
10. הסבר מהו "מבחן הוודאות הקרובה". ציין את חשיבותו במדינה דמוקרטית.
11. הסבר מהו "ספין/סחריר תקשורתי". תן דוגמא.

ניו מדיה: ענה על שתיים (2) מהשאלות 12-15

12. הסבר מהי "חוכמת ההמונים". תן דוגמא הממחישה תופעה זו.
13. הסבר מהי "נטיקה". תן דוגמא הממחישה מושג זה.
14. הסבר מהי "התלכדות מדיה". תן דוגמא הממחישה מושג זה.
15. הסבר מהי "פאניקה מוסרית". תן דוגמא הממחישה תופעה זו.

בהצלחה!

